

CUPRINS

DIMITRIE CANTEMIR

Prezentare a vieții Protopopului Dimitrie Canțemir

DESCRIEREA MOLDOVEI

1. Descrierea geografică a Moldovei, marginile ei tale vechi și cele de azi și despre clima ei

2. Despre apele Moldovei

3. Despre flora veche și nouă și animalele sălbatice ale Moldovei

4. Despre munți și minerele Moldovei

5. Despre câmpurile și pășunile Moldovei

6. Despre fiarele cele sălbatice și doborâșurile cele domestice

PARTEA POLITICĂ

7. Despre economica stăpânirii Moldovenești

8. Despre alegerea Domniei Ilieș

9. Despre obiceiurile și obiceiurile de petrecere a Domniei

10. Despre întărirea ei

**Editura My Ebook
București, 2016**

CUPRINS

Avis

Prefață

Prescurtare din viața Principelui Dimitrie Cantemir

PARTEA GEOGRAFICĂ

I. Despre numirile vechi și cea de astăzi a Moldovei

II. Despre situațiunea Moldovei, marginile ei cele vechi și cele de astăzi și despre clima ei

III. Despre apele Moldovei

IV. Despre ținuturile și târgurile cele de acum ale Moldovei

V. Despre munții și mineralele Moldovei

VI. Despre câmpiile și pădurile Moldovei

VII. Despre fiarele cele sălbatice și dobitoacele cele domestice

PARTEA POLITICĂ

I. Despre ocârmuirea stăpânirii Moldovenești

II. Despre alegerea Domnitorilor

III. Despre obiceiurile cele vechi și cele noi, la punerea Domnilor

IV. Despre întărirea sau înoirea Domnilor

- V. Despre scoaterea sau mazilia Domnilor
- VI. Despre Boierii Moldovinești și despre stările lor
- VII. Despre oastea Moldovenească
- VIII. Despre obiceiurile și ținimoniile curții Domnești
- IX. Despre vânatul Domnilor
- X. Despre îngroparea Domnilor când mor în scaun
- XI. Despre legile țării Moldovei
- XII. Despre Divanul de judecată al Domnilor și al boierilor
- XIII. Despre veniturile cele vechi și cele deacum ale Moldovei
- XIV. Despre birul și darurile ce dă Moldova Portii Otomane
- XV. Despre neamul boieresc din Moldova
- XVI. Despre ceilalți locuitori ai Moldovei
- XVII. Despre năravurile Moldovenilor
- XVIII. Despre obiceiurile logodnelor și a nuntelor în Moldova
- XIX. Despre obiceiurile îngropării în Moldova

PARTEA ECLESIASTICĂ ȘI LITERARĂ

- I. Despre religia Moldovenilor
- II. Despre stăpânirea Bisericească
- III. Despre Mănăstirile din Moldova
- IV. Despre limba sau graiul Moldovenilor
- V. Despre literile Moldovenilor

I. Despre numirile vechi și cea de astăzi a Moldovei

Toată țara pe care o numim astăzi Moldova, împreună cu ținuturile învecinate de către apus, au fost dintr'un început stăpânite de cuceritorii celor trei părți ale lumii, Sciții, dar fără să aibe locuințe statornice, ci strămutându-se, după datina lor, dintr'un loc într'altul. După mai multe numiri ce deteră acestor țări, hoardele lor care urmau unele după altele, Grecii chieamară pe locuitorii țării, când Geți, când Daci; în fine, sub stăpânirea Romanilor, le ziseră Daci peste tot. Iar după ce Decebal regele acestora, fu învins prin vitejia lui Nerva Traian, Dacii fiind toți, parte stinși, parte răspândiți în toate părțile, toată țara lor fu prefăcută în provincie romană, dată cetățenilor romani și împărțită în trei părți, numite: *Ripense*, *Mediterana* și *Alpestre*. Decea dintâi ținea o parte a țării ungurești și țării românești, Transilvania se numea Mediterana și în fine, partea cea mai mare a Moldovei noastre dintre Dunăre și Prut, împreună cu marginile învecinate țării românești, Alpestre. Iar după ce mai la urmă începu să scadă domnia Romanilor, Moldova fu adesea călcată de barbari, de Sarmăți, Huni și Goți și coloniile romane se văzură nevoite a se trage la munți și a-și căuta scăparea în contra furiei barbarilor în partea muntoasă, în Maramureș. Apărați aci prin greutatea locurilor în curs de câteva secole, trăind sub legile și domniile lor, în fine, văzând cât crescuse numărul locuitorilor, Dragoș, fiul lui Bogdan, își propuse să treacă munții spre răsărit sub chip de vânătoare, însoțit de vreo 300 oameni. În această călătorie dete din întâmplare peste un bou sălbatic, căruia Moldovenii îi zic bour, și luându-l la goană, descinse la poalele munților. Iar o tânără cățea de vânat ce avea, pe care o iubea foarte mult și-i zicea Molda repezindu-se asupra fiarei, aceasta se aruncă în valurile unei ape curgătoare, unde vânătorii o uciseră cu săgețile lor, iar cățeaua ce o urmărea cu fuga și 'n apă, se 'necă în repedele ei unde. În memoria acestei întâmplări, Dragoș numi râul Moldova; locul unde se întâmplase aceasta, dete numele gintei sale Roman; iar capul bourului voi să rămână semn al noului său principat.

Cercetând apoi locurile cele mai apropiate și descoperind acolo câmpuri mănoase, cu râuri adâplate, orașe, cetăți întărite, dar lipsite de locuitori, spune toate acestea compatrioților săi și-i invită să ocupe un pământ atât de fertil.

Nu fără multă voie bună urmează tinerimea română pe Domnul său, trece munții în cete numeroase, se așează în aceste locuri aflate cu acest chip minunat și se închină lui Dragoș aflătorul lor, ca celui dintâi Domn al acestor locuri.

Astfel, această țară intrând iarăși în stăpânirea vechilor ei posesori, pierzând domnia Romei, perdu și numele roman și dacic și dela râul Moldova se numi Moldova, atât de străini cât și de indigeni. Dar numirea aceasta încă nu rămase pretutindeni. Căci Turcii, intrând adeseaori în Moldova pentru țările vecine ce ocupară în Europa, pe Moldoveni îi numiră la început Ak Ulach.

Iar după ce Bogdan, închină țara conform ultimei voinți a părintelui său, Ștefan-cel-Mare, Otomanii, după datina ce au de a da țărilor numele domnitorilor săi, numiră pe Moldoveni Bogdanli, iar vechea numire rămase până azi în limba Tătarilor. De altă parte, vecinii Poloni și Ruși numesc pe Moldoveni Valachi, adică Italieni, iar pe Români, Munteni, adică oameni de peste munte.

II. Despre situațiunea Moldovei, marginele ei cele vechi și cele de astăzi și despre clima ei

Moldova se 'ntinde în lat dela gradul $44^{\circ}, 54'$, până la 48° și $51'$.

Lungimea ei nu este determinată, dar cei mai mulți partea ei occidentală care atinge Transilvania, o așează la $45^{\circ}, 39'$, iar cealaltă extremitate, care formează. un unghiu ascuțit lângă Alba Iulia sau Cetatea Albă, cum o numesc locuitorii, la $53^{\circ}, 22'$, precum se poate vedea din chartă. Dealtmintrea, fiindcă o parte a țării, cea despre Transilvania, e muntoasă, iar ceace se întinde spre Ucraina Poloniei, spre Basarabia și spre Dunăre, e șes, clima nu pretutindeni este aceeași. În partea muntelui suflă vântul mai rece, dar și mai sănătos, iar în partea câmpului, mai cald, dar mai puțin princios sănătății. Cu toate acestea însă Moldova nu cunoaște multe boale, zic aceasta în asemănare cu alte țări mai călduroase; câte odată, dar rar, e cercetată de pestă și de friguri rele. Experiența a arătat că pesta nu se naște din vițierea aerului, ci observăm că ea pătrunde 'n țările noastre, uneori din Polonia, unde mai aspru domnește, alte ori prin rasele egiptene și constantinopolitane care debarcă în portul Galați. Frigurile rele d'aici sunt de altă natură ca în celelalte părți ale Europei. În genere sunt foarte tari și aproape pestilențiale, așa încât cei prinși de friguri mai toți mor a treia zi, rari care o duc șapte zile și prea puțini se reînsănătoșesc. Și atât este de lipicioasă această boală, încât locuitorii mai mult se tem de dânsa decât de ciumă și se feresc și de amicii cei mai intimi prinși de această boală. Dacă locuitorii nu ajung adânci bătrânețe, cauza nu poate fi alta, decât ori repezile schimbări ale temperaturii ori traiul vieții, ori vreo slăbiciune firească a puterilor. Prea rare ori vei găsi om de șaptezeci de ani, d'abia vreunul de optzeci. Dar viața și-o petrec mai mult cu sănătate, și astfel scurttimea vieții le este compensată că, atât cât au de trăit, trăesc mulțumiți și nesupărați de boalele care răpesc cea mai mare parte a fericirii